

CIRCULAIRE ECONOMIE: HOE VER STAAN DE BELGISCHE LOKALE BESTUREN?

Benoit Ruyschaert - doctoraatsonderzoeker

Promotoren:

- Prof. dr. Tom Kuppens (Centrum voor Milieukunde < UHasselt)
- Prof. dr. Nathalie Crutzen (Smart City Institute < HEC Liège)

INTRO

DOELSTELLINGEN

METHODE

RESULTATEN

CONCLUSIE

DOELSTELLINGEN

---

1. **In welke mate** zetten de Belgische lokale besturen momenteel al in op de circulaire economie?
2. Wat zijn de **verschillende manieren van aanpak** die lokale besturen gebruiken om in te zetten op de circulaire economie?
3. Hoe verschillen deze manieren van aanpak en is dit **gerelateerd aan de grootte of ligging?**

MÉTHODOLOGIE

- Enquête en ligne
- Parmi les **581** gouvernements locaux belges
- En octobre 2022

→ **309 réponses (54%)**

- Représentativité en termes de régions, de provinces, de taille
- Légère surreprésentation des communes les plus peuplées

Hoe deelnemen?

[Deelnamelink kopiëren](#)

1 Ga naar wooclap.com

2 Voer de code van het
evenement in de
bovenste banner in

Evenementcod
e
CC2024

1 Stuur [@CC2024](#) naar **0460 200 711**

2 Je kan deelnemen

U kunt niet langer stemmen

Welk percentage van de Belgische lokale overheden heeft momenteel de circulaire economie op hun agenda staan?

1 <10% 100% 1

2 Tussen de 10-30% 0% 0

✓ **Just antwoord**

3 Tussen de 31-50% 0% 0

4 Tussen de 51-80% 0% 0 ✓

5 >80% 0% 0

nieuws

ZATERDAG 21 EN ZONDAG 22 OKTOBER 2023 hbvl.be

19

Vier op de tien gemeenten zijn nog niet bezig met circulaire economie

Vier op de tien gemeenten zijn niet bezig met circulaire economie, daarom lanceert Benoit Ruyschaert (UHasselt/ULiège) een oproep op International Repair Day. "Lokale besturen kunnen hun inwoners tonen dat circulaire economie niet moeilijk is." Want wist u dat een linnen zak 7.100 keer gebruikt moet worden voor die duurzamer is dan een plastic zak?

KLIMAAT HASSELT

Yannick Cams

In de circulaire economie staan hergebruik van producten en minder afval centraal om de impact van de mens op het milieu te verkleinen. Volgens doctoraatsonderzoeker Benoit Ruyschaert (UHasselt/ULiège) uit Hasselt kunnen lokale besturen daarin een belangrijke rol opnemen. "Bijvoorbeeld door deelauto's aan te bieden, een fietsbibliotheek of organisatoren helpen met herbruikbare bekertjes. Dankzij ons onderzoek krijgen we voor het eerst een beeld van hoever onze lokale besturen staan op dit vlak." De universiteiten van Hasselt en Luik hebben alle 581 lokale besturen in België bevestigd. Uit de resultaten blijkt dat veertig procent van de gemeenten helemaal niet bezig is met circulaire economie.

"Dat zijn toch zorgwekkende cijfers, want het is tijd voor actie", zegt professor Tom Kuppens die het onderzoek mee begeleidde. "Na de lokale verkiezingen worden nieuwe besturen geïnstalleerd tot 2030. Dat is ook de deadline voor de Europese klimaatdoelstellingen en als we die willen waarmaken is de circulaire transitie heel belangrijk."

Fietsbieb

De Limburgse gemeenten volgen de nationale trend: vier op de tien zijn niet bezig met circulaire economie. "We stellen wel vast dat de lokale besturen in Limburg verder staan dan het gemiddelde. Ze nemen het thema vooral op in hun klimaatactieplannen", legt Ruyschaert uit.

Hasselt heeft met Nele Kelchtermans (RoodGroen+) een eigen schepen voor Circulaire Economie. "Twee personeelsleden werken voltijds rond dit thema. We ondersteunen onder meer de fietsbieb en de Godskes.bieb voor gereedschap en we verhuren energiezuinige huishoudtoestellen aan kwetsbare gezinnen. Daarnaast richten we nu het Living Lab Circulair Textiel op, waarvoor de Vlaamse overheid 750.000 euro vrijmaakt. De partners leggen hier nog 200.000 euro bovenop." Dat Living Lab wordt gelanceerd tijdens International Repair Day vandaag (zaterdag) in Hasselt. Het event staat helemaal in het te-

Bert Melaer (De Springplank vzw) en Mieke Vanoppen (Avansa Limburg) op de Recor-site, waar tijdens International Repair Day onder meer linnen zakken een nieuw leven krijgen.

FOTO SERGE MINTEN

ken van kledij. "De mode-industrie is gebaseerd op uitbuiting van de makers van de kleren en tegelijk wordt de consument voortdurend nieuwe kledij aangeprezen", vertelt modeontwerpster Soraya Wancour van het label AMA. "We zijn het gewoon om heel gemakkelijk wegwerpkledij van vaak lage kwaliteit te kopen. Ik vind het frappant hoe *fast fashion*, zo prominent aanwezig is in onze stadscentra. We willen graag tonen hoe dat anders kan."

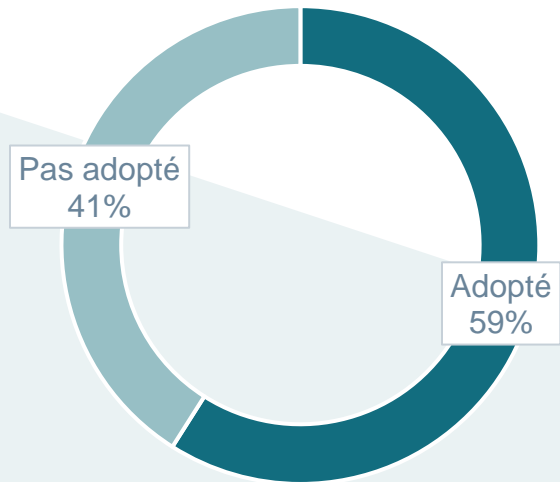
Studio AMA is één van de partners in het Living Lab en creëerde een kledingcollectie met restafval uit de textielindustrie. Voor het event op de Recor-site bedacht Soraya een workshop waar je aan de slag kan met *totebags*. Zo'n linnen zakje moet je maar liefst 7.100 keer gebruiken voor het duurzamer is dan een plastic zak. "Plastic is heel makkelijk te recyclen. Als je zo'n *totebag* opnieuw gebruikt, is het prima. Maar ze dienen vaak als promotiemateriaal en daardoor hebben we er heel veel, maar

we doen er te weinig mee. We gaan met de *totebag* een heel grote waszak maken die nuttig is als boodschappentas, reistas, speelgoedzak of interieurobject. Je ziet zelfs de prints van die originele *totebags* nog in de nieuwe zak. Het materiaal gebruiken dat al voorhanden is, dat is voor mij de definitie van circulariteit."

→ Internationale Repair Day met workshops, tentoonstellingen en lezingen over textiel vindt plaats op de vernieuwde Recor-site in Hasselt van 13 tot 17 uur.

ADOPTION

Q1) L'économie circulaire est-elle actuellement à l'agenda de votre gouvernement local?

■ Adopté ■ Pas adopté

Biais d'auto sélection

Région	Adopté	% Adopté
Flandres	89	55 %
Wallonie	83	62 %
Bruxelles	10	83 %
TOTAL	182	59 %

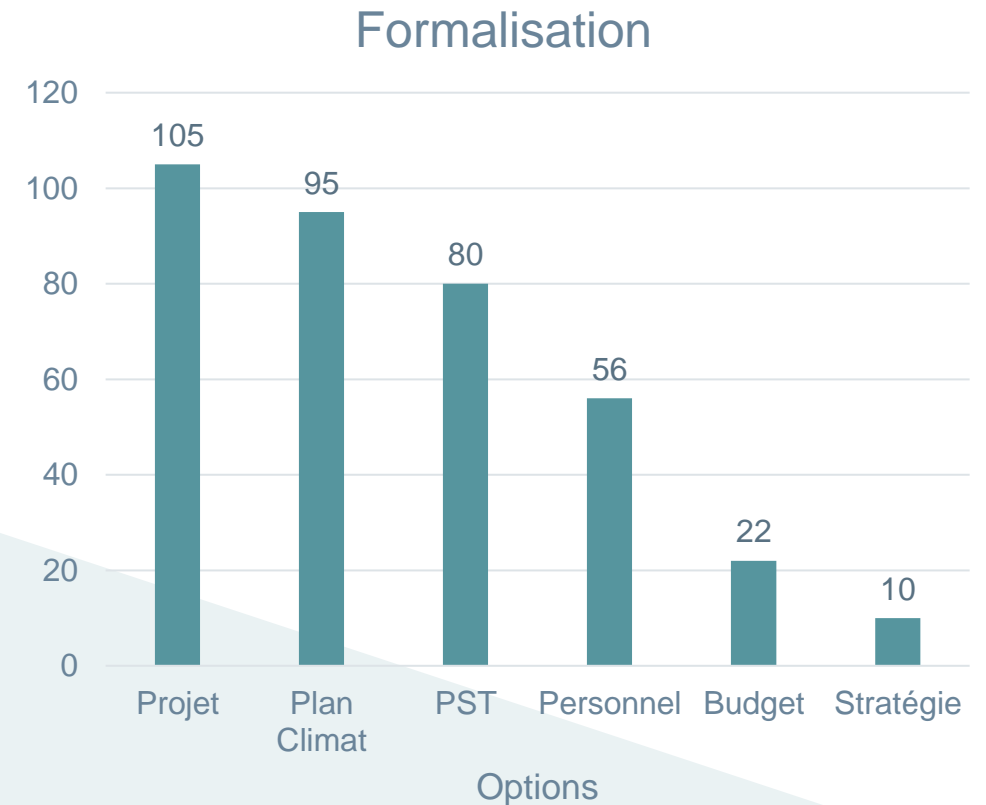
+ corrélation positive avec la population et la surface

FORMALISATION

Q2) Comment l'approche de l'économie circulaire de votre gouvernement local est-elle formalisée?

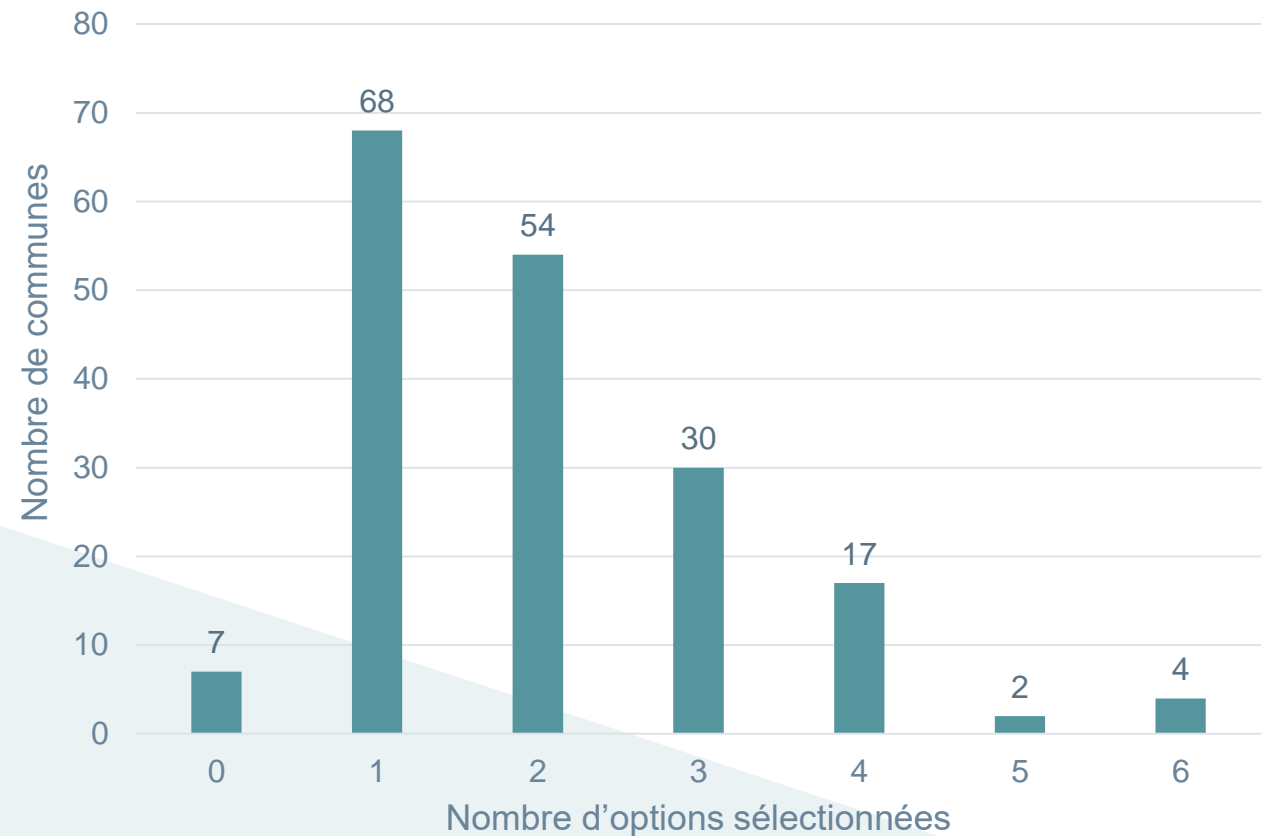
- 1) Un ou plusieurs **projet(s)** réalisé(s)/en cours/prévu(s)
- 2) Partie du **Plan Climat**
- 3) Partie du **Plan Stratégique Transversal (PST)**
- 4) **Personnel** responsable pour l'économie circulaire
- 5) **Budget** assigné
- 6) **Stratégie** écrite

MATURITÉ

- 4% ont sélectionné 0 options
- **37% ont sélectionné 1 option**
- **30% ont sélectionné 2 options**
- 17% ont sélectionné 3 options
- 9% ont sélectionné 4 options
- 1% ont sélectionné 5 options
- 2% ont sélectionné 6 options

Maturité de formalisation

MATURITÉ

Groupes	Total	Bruxelles	Flandres	Wallonie	Urbain	Rural
# moyen d'options	2,02	2,6	2,15	1,82	2,06	1,87

- Les gouvernements locaux **Flamands** et **Bruxellois** ont plus souvent intégré l'économie circulaire dans leur **plan climat**
- Les gouvernements locaux **Wallons** ont plus souvent intégré l'économie circulaire dans leur **Plan Stratégique Transversal (PST)**

Wat is de grootste hindernis voor lokale overheden om in te zetten op de circulaire economie?

1 Een gebrek aan financiering 100% 1 ✓

2 Een gebrek aan kennis en bewustzijn 0% 0

Juist antwoord

3 Een gebrek aan passende regelgeving, belastingheffing en beleid 0% 0

4 Een gebrek aan politiek draagvlak 0% 0

HINDERNISSEN

V3) In welke mate zijn/waren onderstaande aspecten belangrijke hindernissen voor de circulaire economie in uw lokaal bestuur?

Financiering

Kennis en
bewustzijn

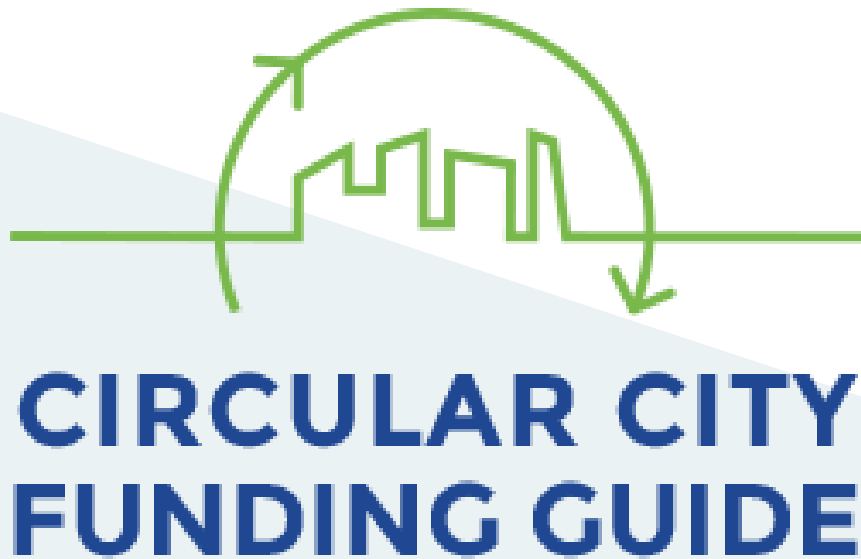
Regelgeving,
fiscaliteit en
beleid

Politiek
draagvlak

HINDERNISSEN

Circular Cities and Region Initiative (EU)

 Log in

[Home](#) | [About](#) ▾ | [CCRI stakeholders](#) ▾ | [Working groups](#) | [Events](#) | [Support materials](#) ▾ | [FAQs](#)

Funding and financing

In this section you can learn about suitable funding options for Circular Systemic Solutions, or their components, at different stages of development and with varying risk profiles. Considered funding types include grants & subsidies, equity & quasi-equity, guarantees, debt and alternative funding.

[Home](#) > [Support materials](#) > [Funding and financing](#)

Results (27)

U kunt niet langer stemmen

Wat is de belangrijkste drijfveer voor lokale overheden om in te zetten op de circulaire economie?

1 Druk van burgers of andere lokale stakeholders 0% 0

2 Druk van hogere bestuursniveaus 0% 0

3 Economische opportuniteiten 100% 1

4 Aanpakken van de klimaatverandering 0% 0 ✓

5 Aanpakken van materiaalschaarste 0% 0

6 Aanpakken van andere milieuproblemen 0% 0

7 Verbetering van de sociale situatie 0% 0

8 Verbetering van het imago en de reputatie van de gemeente 0% 0

Juist antwoord

DRIJFVEREN

V4) In welke mate zijn de onderstaande redenen belangrijke drijfveren om de circulaire economie in het beleid van uw lokaal bestuur op te nemen?

1. Aanpakken van de **klimaatverandering**
2. Aanpakken van **andere milieuproblemen**
3. Verbeteren van de **sociale** situatie
4. Verbeteren van het **imago/ de reputatie** van de gemeente
5. ***Economische** opportuniteiten*
6. Aanpakken van **materiaal schaarste**
7. **Druk** van hogere **bestuursniveaus**
8. **Druk** van **burgers** of andere lokale stakeholders

DRIJFVEREN

“a **circular systemic solution** is defined as demonstration project for deploying a circular and **climate-neutral** economy at urban and/or regional scale”
(CCRI EC, 2023: HORIZON Innovation Actions)

Circulair werk(t)

12 hubs voor circulair en sociaal ondernemerschap

Van Brugge tot Genk, van Oudenaarde tot Leuven, kan je terecht bij de 12 regionale sociaal-circulaire hubs. Ze bieden je inspiratie, matchmaking en ondersteuning.

“

Het Papillon project verenigt de doelstellingen van economische groei en verminderde impact op het klimaat en milieu met een actieve bijdrage tot de vermindering van energiarmsheid bij kansarmen.

”

Bruno Vermoesen
Senior Expert EU Governmental Affairs for Circular Economy -
BSH Home Appliances Group

Wat is het belangrijkste element van de circulaire economie voor lokale overheden?

1 Instandhouding 0% 0

2 Hergebruik en sluiten van materiaalkringlopen 0% 0

3 Delen van middelen 100% 1

4 Diensten en virtualisering 0% 0

5 Efficiëntie 0% 0

6 Hernieuwbare grondstoffen 0% 0

7 Lokale productie 0% 0 ✓

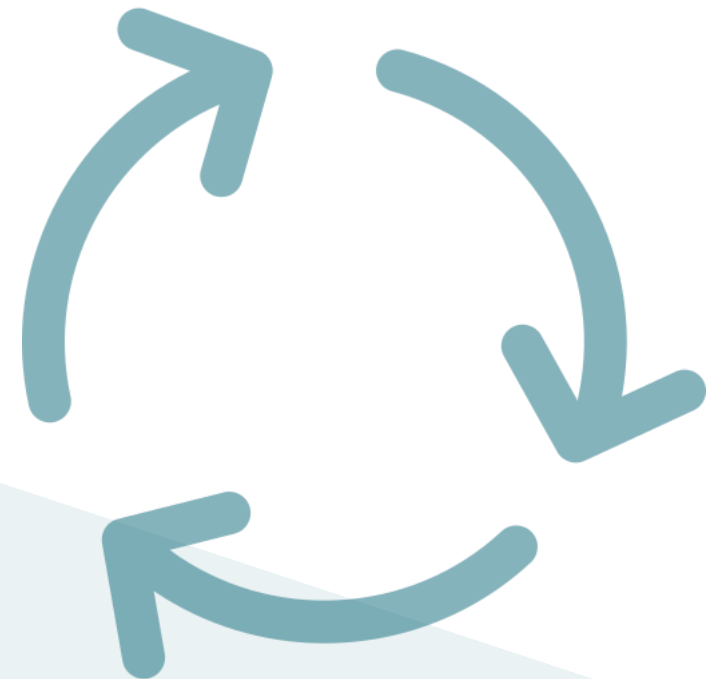

ASPECTEN

V5) In welke mate zijn onderstaande aspecten belangrijk in de circulaire economie aanpak van uw lokaal bestuur?

- 1. Lokale productie**
- 2. Hergebruik en sluiten van materiaalkringlopen**
- 3. Instandhouding**
- 4. Hernieuwbare grondstoffen**
5. Delen van middelen
6. Efficiëntie
7. Diensten en virtualisering

ASPECTEN

Lokale productie → Zelfoogsttuinen

U kunt niet langer stemmen

Wat is de belangrijkste productwaardeketen voor lokale overheden om in te zetten op de circulaire economie?

1 Elektronica & ICT 100% 1

2 Batterijen & voertuigen 0% 0

3 Verpakkingen 0% 0

4 Kunststoffen 0% 0

5 Textiel 0% 0

6 Bouw & gebouwen 0% 0

7 Voeding, water & nutriënten 0% 0 ✓

Just antwoord

PRODUCTWAARDEKETENS

V6) In welke mate zijn onderstaande productwaardeketens van belang in de circulaire economie aanpak van uw lokaal bestuur?

1. Voeding, water & nutriënten
2. Bouw & gebouwen
3. Verpakkingen
4. Kunststoffen
5. Elektronica & ICT
6. Batterijen & voertuigen
7. Textiel

PRODUCTWAARDEKETENS

Voeding

Bouw

Verpakkingen &
kunststoffen

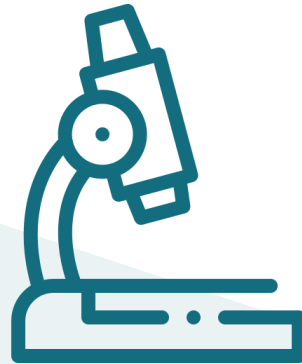
ACTEURS

Q7) Dans quelle mesure les groupes ci-dessous sont-ils des acteurs importants à impliquer dans la mise en œuvre de la politique publique de l'économie circulaire de votre gouvernement local?

=

=

=

Entreprises

**Institutions de la
connaissance
(centres de
recherche)**

Gouvernements

Société civile

Wat is het belangrijkste beleidsinstrument voor lokale overheden om in te zetten op de circulaire economie?

1 Financiering 100% 1

2 Wetgeving en belastingen 0% 0

3 Strategische positionering 0% 0

4 Het goede voorbeeld geven 0% 0 ✓

5 Innovatie stimuleren 0% 0

6 Stimuleren van bottom-up initiatieven van burgers 0% 0

7 Stakeholders met elkaar in contact brengen 0% 0

Juist antwoord

BELEIDSINSTRUMENTEN

V8) In welke mate zijn onderstaande instrumenten belangrijk in de circulaire economie aanpak van uw lokaal bestuur?

1. **Het goede voorbeeld geven**
2. **Financieren**
3. **Informereren**
4. Strategische positionering
5. Stimuleren van bottom-up initiatieven van burgers
6. Stakeholders met elkaar in contact brengen
7. Wetgeving & belastingen
8. Innovatie stimuleren

BELEIDSINSTRUMENTEN

Het goede voorbeeld geven → circulair aankopen

MET CE SUBSIDIE

CABRIO: Circulaire Administratieve Bepalingen en Richtlijnen In Overheidsopdrachten

DINSDAG 12 JANUARI 2021

Type-omschrijvingen om circulariteit te integreren in overheidsopdrachten

The image shows the cover of a report titled 'CABRIO: Circulaire Administratieve Bepalingen en Richtlijnen In Overheidsopdrachten'. At the top, there is a teal banner with a play button icon and the text 'MET CE SUBSIDIE'. Below this is an illustration of several books on a wooden tray, with the word 'CABRIO' written on the tray. The main title is in bold black text, followed by the date 'DINSDAG 12 JANUARI 2021' and a subtitle 'Type-omschrijvingen om circulariteit te integreren in overheidsopdrachten'.

COMMUNITIES OF PRACTICE

Circulair aankopen: basistraject

The image shows the cover of a report titled 'COMMUNITIES OF PRACTICE'. The top half is a dark green background with the title in white. The bottom half is a lighter green background featuring a white icon of a shopping cart with an infinity symbol inside. Below the icon, the text 'Circulair aankopen: basistraject' is written in bold dark blue.

AANPAKKEN

VERSCHILLEN

	Aanpak 1	Aanpak 2
Beschrijving	Faciliteren van (digitale) circulariteit door burgers	Promoten van circulariteit bij bedrijven om afval te verminderen
Obstakels	Regelgeving, fiscaliteit en beleid (- -)	Politiek draagvlak (- -)
Drijfveren	Materiaal schaarste (- -), Economische opportuniteiten (- -)	Druk van burgers (- -) Druk van hogere overheden (- -)
Aspecten	Diensten & virtualisering (+)	Hernieuwbare grondstoffen (+)
Product-waardeketens	Batterijen & voertuigen (+), Elektronica & ICT (+)	Kunststoffen (+), Verpakkingen (+)
Actoren	Burgers (++), Overheden (+)	Bedrijven (++)
Instrumenten	Financiering (+)	Strategische positionering (+)
Gewesten	Vaker Vlaams	Vaker Waals
Type	Vaker stedelijk	Vaker landelijk

CONCLUSION

- **Meilleure compréhension** de la situation actuelle
- Gouvernements locaux sont à un **stade initial**
- **2 approches** différentes observées
- **Travailler ensemble** pour:
  - Surmonter les obstacles
  - Soutenir les priorités
  - Éviter d'ignorer des aspects importants

→ **Évaluer les progrès**

MERCI

Benoit.ruysschaert@uliege.be

www.SmartCityInstitute.be

/SCIHEC

@HEC_SCI

Wallonie

official partner | digital wallonia .be

www.enmieux.be

LE FONDS EUROPÉEN DE DÉVELOPPEMENT RÉGIONAL ET LA WALLONIE INVESTISSENT DANS VOTRE AVENIR

Wallonie

BOLSTER

Schröder

